Gemeente Amsterdam

Tussentijdse evaluatie dealerverblijfsverboden van 48 uur

Onderzoek en Statistiek

In opdracht van: OOV
Projectnummer: 250198
Auteur: 5.1, 2, e
E-mailadres: 5.1, 2, e @amsterdam.nl

Bezoekadres: President Kennedylaan 923
Post: Postbus 658
1000 AR Amsterdam
Telefoon: 5.1, 2, e
Website: onderzoek.amsterdam.nl

Foto voorzijde: Henk Rougoor (2019)

Amsterdam, mei 2025

Inhoud

Inhoud 2

Samenvatting en conclusie 3

Inleiding 5

Onderzoeksvraag 6
Werkwijze 6
Leeswijzer 7

1 Effect verlenging dealerverblijfsverboden op DOG 9

1.1 Het aantal dealerverblijfsverboden is toegenomen 9
1.2 Eerste 24 uur: aandeel overtredingen hoger bij 48-uursverboden 9
1.3 Tweede 24 uur: ongeveer evenveel overtredingen bij 24- en 48-uursverboden 10

2 Effect op andere delen van de stad 11

2.1 Geen waterbedeffecten geregistreerd 11

3 Verwachte effectiviteit van verdere verlenging naar 72 uur 12

Bijlage 1 Definities 13

Samenvatting en conclusie

In opdracht van OOV heeft O&S gekeken wat op basis van politiecijfers kan worden gezegd over de effecten van de verlenging van het dealerverblijfsverbod van 24 uur naar 48 uur en wat de verwachtingen zijn voor een verdere verlenging naar 72 uur. De gemeenteraad heeft bij motie aangegeven nog vóór het zomerreces een tussentijdse evaluatie te willen bespreken. Omdat de verlenging van het dealerverblijfsverbod naar 48 uur pas is ingegaan op 6 februari 2025 hebben de cijfers in deze rapportage betrekking op een korte periode (6 februari-30 april 2025). Vanwege de kleine geregistreerde aantallen geeft deze tussentijdse evaluatie slechts een indicatie van de effecten van de verlenging van het verblijfsverbod naar 48 uur. Begin 2026 verschijnt de eindevaluatie met cijfers over de periode 6 februari-31 december 2025, en kan naar verwachting een robuuster beeld worden geschetst.

Vraag 1: Effectiviteit van de verlenging

a. *Wat is de effectiviteit van het nieuwe kortdurende dealerverblijfsverbod van 48 uur, i.c. houden de personen zich aan hun dealerverblijfsverbod?*

Het overgrote deel van de personen met een verblijfsverbod wordt tijdens het verbod niet als verdachte aangemerkt in het dealeroverlastgebied (DOG). In de periode 6 februari tot en met 30 april 2025 zijn er 120 dealerverblijfsverboden uitgeschreven voor 48 uur. Hiervan werden er 7 (5,9%) overtreden. Op basis van dit kleine aantal lijkt het dealerverblijfsverbod van 48 uur effectief. De omvang van het aantal niet-geregistreerde overtredingen is niet bekend.

b. *En doen ze dat nu meer of minder dan ten tijde van het eerdere kortdurende verblijfsverbod van 24 uur?*

Van de 48-uursverboden in de periode 6 februari-30 april 2025 werd 5,9% overtreden.

- De meeste van deze overtredingen vonden plaats tijdens de eerste 24 uur (5 overtredingen; 4,2% van de verblijfsverboden). Het aandeel gesignaleerde overtredingen tijdens de eerste 24 uur is hiermee hoger dan tijdens de 24-uursverboden in 2024 (februari-april (1; 0,9%) en mei-december (10; 3,1%).
- In de periode tussen 24 en 48 uur na ingang van het verblijfsverbod, worden personen met een 48-uursverbod (in 2025) en een 24-uursverbod (in 2024) ongeveer even vaak in het DOG aangehouden door de politie. Het gaat om kleine aantallen, namelijk 2 á 3 personen in de periode februari-april in zowel 2024 als 2025.
- Het 48-uursverbod lijkt op basis van het aantal overtredingen effectief, maar niet effectiever dan het 24-uursverblijfsverbod. Op basis van de cijfers kan niet worden vastgesteld waarom het aandeel overtredingen in de eerste 24 uur hoger ligt bij de 48-uursverboden.

c. *En heeft het dealerverblijfsverbod ook langer effect: worden ze ook na afloop niet meer dealend gezien in het dealeroverlastgebied?*

Op dit moment zijn nog geen cijfers beschikbaar waarmee deze vraag beantwoord kan worden.

Vraag 2: Waterbedeffecten
Geen van de personen met een dealerverblijfsverbod in het DOG is tijdens hun verblijfsverbod door de politie aangehouden voor dealen, overlast en/of criminaliteit in de openbare ruimte in een Algemeen Overlastgebied of elders in de gemeente Amsterdam. Hiermee leveren deze cijfers geen aanwijzingen voor een waterbedeffect.

Vraag 3: Verwachte effectiviteit van verdere verlenging naar 72 uur
Geen van de personen met een 48-uursverbod is in het DOG aangehouden in de periode tussen 48 en 72 uur na ingang van het gebiedsverbod. Bij de 24-uursverboden gaat het om enkele gevallen. Ook buiten het DOG zijn in de periode tussen 48 en 72 uur na ingang van het verblijfsverbod slechts enkele personen aangehouden die in de periode daarvoor een verblijfsverbod van 24 uur of 48 uur hadden.

Samenvattende conclusie
Op basis van de kleine aantallen, mede veroorzaakt door de korte onderzoeksperiode, zijn de bevindingen vooralsnog te weinig robuust om uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van de verlenging van het 24-uursverbod naar het 48-uursverbod en van een verdere verlenging van de duur van de dealerverblijfsverboden naar 72 uur.
Tegelijk schetsen de politiecijfers geen beeld van grootschalige overtredingen van de verblijfsverboden of een waterbedeffect van het DOG-gebied in Centrum naar andere delen van de stad.

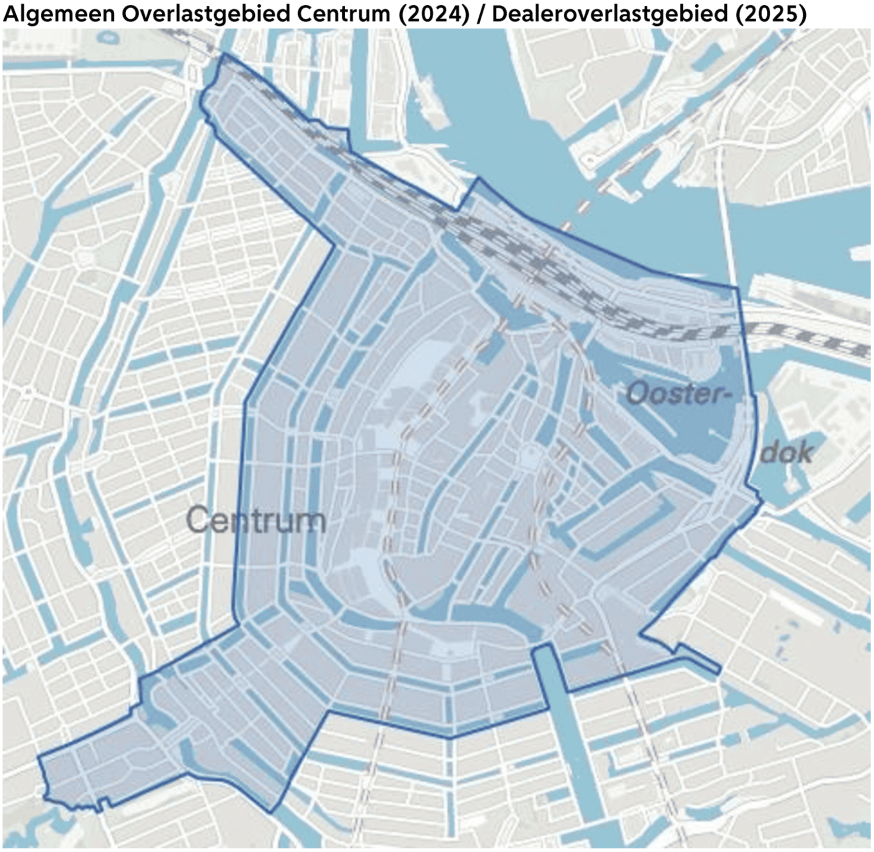
Inleiding

Straatdealers vallen bewoners, ondernemers, sekswerkers en toeristen lastig met het aanbieden van echte of nepdrugs. Ze geven mensen een onveilig gevoel, zijn vaak agressief en veroorzaken daarmee overlast. Vanwege de structurele overlast heeft de burgemeester een dealeroverlastgebied (DOG) aangewezen. In dit gebied heeft de politie de bevoegdheid om bij overlast een verblijfsverbod op te leggen aan dealers van drugs en nepdrugs. De gemeenteraad heeft 12 december 2024 besloten om deze verblijfsverboden te verlengen tot 48 uur. Voorheen was dit 24 uur. De langere verblijfsverboden zijn een van de nieuwe maatregelen in het kader van het Programma aanpak straatdealers.

Wanneer straatdealers voor de tweede keer binnen twee jaar, nadat ze een 48-uurs dealerverblijfsverbod hebben gekregen, dealen, krijgen zij een verblijfsverbod van 1 maand met onmiddellijke ingang. Bij de derde keer een verblijfsverbod van 3 maanden. Bij de vierde keer of meer steeds een verbod van 6 maanden.

Overtreding van een namens de burgemeester uitgeschreven (dus bestuursrechtelijk) verblijfsverbod is een misdrijf. Naast een verblijfsverbod krijgen dealers vaak ook een strafrechtelijke sanctie, zoals een geldboete, werkstraf, of hechtenis. Welk verblijfsverbod en welke andere sancties een dealer krijgt, is onder andere afhankelijk van hoe vaak een dealer al is aangehouden en of het om echte of nepdrugs gaat.

Algemeen Overlastgebied Centrum (2024) / Dealeroverlastgebied (2025)

Onderzoeksvraag

De burgemeester heeft aangegeven inzicht te willen hebben in de effecten van de verlenging van het dealerverblijfsverbod naar 48 uur en daarom dit voor de periode van een jaar (i.c. het jaar 2025) te monitoren en evalueren. De gemeenteraad heeft bij motie aangegeven een tussentijdse evaluatie te willen bespreken nog vóór het zomerreces. Voor zowel burgemeester als raad zijn ijkpunten hierbij de mate waarin dealerverblijfsverboden effectief zijn, of er sprake is van een waterbedeffect en wat daarbij de verschillen zijn tussen een 24-uurs en een 48-uursverbod. Er zijn namelijk veronderstellingen over mogelijke waterbedeffecten naar andere gebieden in de stad, zoals het Oosterpark, als gevolg van (strengere) sancties en dan i.h.b. dealerverblijfsverboden in het centrum. Gezien de wensen van de burgemeester en gemeenteraad is het de bedoeling:

- Na de invoering van het 48-uurs verblijfsverbod de eerste effecten actief te monitoren om bijvoorbeeld aandacht te hebben voor de effectiviteit van de verlenging of juist een mogelijk waterbedeffect naar andere delen van de stad
- De raad hierover in het voorjaar van 2025 te informeren, zodat de mogelijkheid bestaat om nog voor het zomerreces een amendement in te dienen om de termijn voor het kortdurend verblijfsverbod te verlengen naar 72 uur
- De verdere effecten van een verlenging van de verblijfsverboden mee te nemen in een jaarlijkse rapportage.

De evaluatie moet antwoord geven op de volgende vragen:

Vraag 1: Effectiviteit van de verlenging

a. Wat is de effectiviteit van het nieuwe kortdurende dealerverblijfsverbod van 48 uur, i.c. houden de personen zich aan hun dealerverblijfsverbod?
b. Doen ze dat nu meer of minder dan ten tijde van het eerdere kortdurende verblijfsverbod van 24 uur?
c. Heeft het dealerverblijfsverbod ook langer effect: worden ze ook na afloop niet meer dealend gezien in het Dealeroverlastgebied?

Vraag 2: Waterbedeffecten

a. In hoeverre is er sprake van een waterbedeffect naar andere delen van de stad als gevolg van de dealerverblijfsverboden in het DOG-gebied in Centrum?
b. In hoeverre verschilt dit neveneffect met de situatie vóór de APV-wijziging?
   Onder waterbedeffect wordt verstaan dat de persoon met een verblijfsverbod voor het AOG Centrum c.q. DOG vanwege (nep)drugs dealen binnen de duur van het verblijfsverbod buiten het AOG c.q. DOG (maar wel in gemeente Amsterdam) alsnog overlast pleegt dan wel (nep- of echte) drugs dealt?

Vraag 3: Verwachte effectiviteit van verdere verlenging naar 72 uur

Wat is de ingeschatte effectiviteit en het ingeschatte waterbedeffect van een mogelijke verlenging van het kortdurende verblijfsverbod van 48 naar 72 uur?

Werkwijze

De evaluatie is gebaseerd op gegevens van de politie over het aantal verblijfsverboden, de overtredingen daarvan en het aantal keer dat personen met een verblijfsverbod als

verdachte worden aangemerkt in het DOG of andere delen van Amsterdam. Het schema op de volgende pagina geeft aan welke indicatoren worden gebruikt.
In deze tussentijdse rapportage wordt gekeken naar verschillen tussen de periode 6 februari tot met 30 april 2024 en dezelfde periode in 2025. In de eindrapportage zullen deze periodes worden verlengd naar de 6 februari tot en met 31 december.

Vraag 1c kan in de tussenrapportage niet worden beantwoord. Het 48-uursverbod bestaat ten tijde van het schrijven van dit rapport te kort om hier cijfers over te kunnen verzamelen.

Analyseschema t.b.v. evaluatie 48-uursverbod (gekleurde vakken: opgevraagde cijfers)

			Vraag 1: effectiviteit verblijfsverbod		Vraag 3: Mogelijk effect verlenging tot 72 uur	Vraag 1c: Mogelijke lange termijneffecten verblijfsverbod	
Aantal personen met dealer-verblijfsverbod voor x uur (n = ..)	Aandeel dat zich na ingaan verblijfsverbod schuldig maakt aan:		Binnen 24 uur na ingaan verbod	Tussen 24 en 48 uur na ingaan verbod	Tussen 48 en 72 uur na ingaan verbod	Tussen 72 uur en 1 maand na ingaan verbod	Tussen 1 en 3 maanden na ingaan verbod
	In het Dealeroverlastgebied of Algemeen Overlastgebied Centrum	Overtreden verblijfsverbod (184 Sr)					
		Dealen (APV 2.7.2 of Opiumwet 2c)					
		Andere overlast of criminaliteit					
Vraag 2: waterbedeffect	*In een ander Algemeen Overlastgebied in Amsterdam*	Dealen (APV 2.7.2 of (APV 2.7.2 of Opiumwet 2c)					
		Andere overlast of criminaliteit					
	Elders in de gemeente Amsterdam:	Dealen (APV 2.7.2 of (APV 2.7.2 of Opiumwet 2c)					
		Andere overlast of criminaliteit					

Leeswijzer

Deze rapportage beschrijft de tussentijdse resultaten van de evaluatie van de verlenging van de dealerverblijfsverboden van 24 uur naar 48 uur. De cijfers geven om de volgende redenen slechts een indicatie van eventuele effecten van de verlenging van de verblijfsverboden.

- Vanwege de korte onderzoeksperiode (februari tot en met april 2025), is met 120 dealerverblijfsverboden het aantal casussen relatief klein. Het aantal geregistreerde overtredingen van de verblijfsverboden is zeer klein. In de eindrapportage zijn cijfers

beschikbaar over de periode februari tot en met december, en kan een meer compleet beeld worden geschetst.
- Het is niet bekend in hoeverre de geregistreerde aantallen zijn beïnvloed door veranderingen in de beschikbare inzet bij de politie voor het handhaven van straatdealen en/of de dealerverblijfsverboden.
- Het is niet bekend in hoeverre een laag aantal geregistreerde overtredingen betekent dat er weinig overtredingen plaatsvinden, of dat overtredingen weinig gesignaleerd of geregistreerd worden. Er is dus sprake van een zogenaamd ´dark number', waarvan de omvang niet bekend is.

Omwille van de leesbaarheid wordt in deze rapportage de term Dealeroverlastgebied (DOG) ook gebruikt voor het Algemeen Overlastgebied Centrum (AOG Centrum). Het DOG en het AOG Centrum betreffen geografisch exact hetzelfde gebied.

In bijlage 1 zijn alle gehanteerde definities opgenomen.

1 Effect verlenging dealerverblijfsverboden op DOG

In dit hoofdstuk worden de volgende vragen beantwoord:

a. Wat is de effectiviteit van het nieuwe kortdurende dealerverblijfsverbod van 48 uur, oftewel: houden personen zich aan hun dealerverblijfsverbod?
b. En doen ze dat nu meer of minder dan ten tijde van het ´oude´ kortdurende verblijfsverbod van 24 uur ?

1.1 Het aantal dealerverblijfsverboden is toegenomen

Onderstaande tabel laat zien hoeveel verblijfsverboden er zijn uitgeschreven en hoeveel procent van de betreffende personen tijdens de duur van hun verblijfsverbod in het DOG zijn aangetroffen.

In de periode 6 februari tot en met 31 april 2025 zijn er 120 dealerverblijfsverboden uitgeschreven voor 48 uur. Dit aantal is 13% hoger dan het aantal 24-uursverboden in dezelfde periode in 2024 (106).

1.2 Eerste 24 uur: aandeel overtredingen hoger bij 48-uursverboden

Verreweg de meeste personen met een verblijfsverbod worden tijdens de duur van dit verbod niet als verdachte aangemerkt in het DOG. In de periode 6 februari tot en met 30 april 2025 werden de 48-uurs dealerverblijfsverboden 7 keer (5,9%) overtreden. Op basis van deze cijfers lijkt het dealerverblijfsverbod van 48 uur effectief.

De meeste van deze overtredingen vonden plaats tijdens de eerste 24 uur (4,2%). Het aandeel gesignaleerde overtredingen tijdens de eerste 24 uur is hiermee in de periode februari-mei 2025 hoger dan tijdens de 24-uursverboden in 2024 (februari -april (1 overtreding; 0,9% van de verblijfsverboden) en mei-december (10; 3,1%).

Aantal verblijfsverboden en het aandeel overtredingen van het verblijfsverbod in het DOG

	25.1, 2, e		
	feb.-april	mei-dec.	feb-april
aantal verblijfsverboden in het DOG	106	322	120
% waarvan aanwezig in DOG			
binnen 24 uur na ingaan verbod	0,9	3,1	4,2
tussen 24 en 48 uur na ingaan verbod	n.v.t.	n.v.t.	1,7

Op basis van de cijfers kan niet worden vastgesteld wat de oorzaak is van de toename in het aandeel overtredingen

1.3 Tweede 24 uur: ongeveer evenveel overtredingen bij 24- en 48-uursverboden

In de periode tussen 24 en 48 uur na ingang van het verblijfsverbod, worden personen met een 48-uursverbod en een 24-uursverbod ongeveer even vaak opnieuw geregistreerd in het DOG door de politie. Het gaat om kleine aantallen, namelijk 2 á 3 personen per jaar in de periode februari-april. Bij personen met een 24-uursverbod gaat het uitsluitend om personen die betrapt zijn op overlast en/of criminaliteit. Bij het 48-uursverbod kan het ook gaan om mensen die aanwezig zijn, maar daarbij niet verdacht worden van een ander feit. Dit was bij één van de twee personen die zijn aangehouden tijdens het tweede etmaal van hun 48-uurs verbod het geval.

2 Effect op andere delen van de stad

Eén van de ijkpunten van de evaluatie is de mate waarin (strengere) sancties, en dan in het bijzonder de dealerverblijfsverboden in het centrum, leiden tot een toename van overlast in andere gebieden in de stad. Er is sprake van een mogelijk waterbedeffect wanneer een persoon met een verblijfsverbod in deze periode elders in Amsterdam wordt aangehouden door de politie voor straatdealen of een andere overtreding. Deze waterbedeffecten worden in deze paragraaf in beeld gebracht voor overlastgebieden, zoals Oosterpark e.o. en delen van Zuidoost, en de rest van de gemeente. De volgende vragen worden daarbij beantwoord:

a. In hoeverre is er sprake van een waterbedeffect naar andere delen van de stad als gevolg van de dealerverblijfsverboden in het DOG in Centrum?
b. En in hoeverre verschilt dit waterbedeffect in 2025 met de situatie vóór de APV-wijziging (2024)?

2.1 Geen waterbedeffecten geregistreerd

Geen van de personen met een dealerverblijfsverbod in het DOG is tijdens hun verblijfsverbod door de politie aangehouden in een ander Algemeen Overlastgebied of elders in de gemeente. Hiermee geven deze cijfers geen aanleiding voor het bestaan van waterbedeffecten. De cijfers hebben betrekking op een korte periode (februari tot en met april in 2024 en 2025).

3 Verwachte effectiviteit van verdere verlenging naar 72 uur

In dit hoofdstuk wordt de volgende vraag beantwoord:

- Wat is de ingeschatte effectiviteit en het ingeschatte waterbedeffect van een mogelijke verlenging van het kortdurende verblijfsverbod van 48 naar 72 uur?

Geen van de personen met een 48-uursverbod is in het DOG aangehouden in de periode tussen 48 en 72 uur na ingang van hun verblijfsverbod, oftewel de periode waarin een eventueel 72-uursverbod nog geldig zou zijn. Bij de 24-uursverbonden gaat het om enkele gevallen. Buiten het DOG zijn in de periode tussen 48 en 72 uur na ingang van het verblijfsverbod ook slechts enkele personen aangehouden die daarvoor een verblijfsverbod van 24 uur of 48 uur hadden.

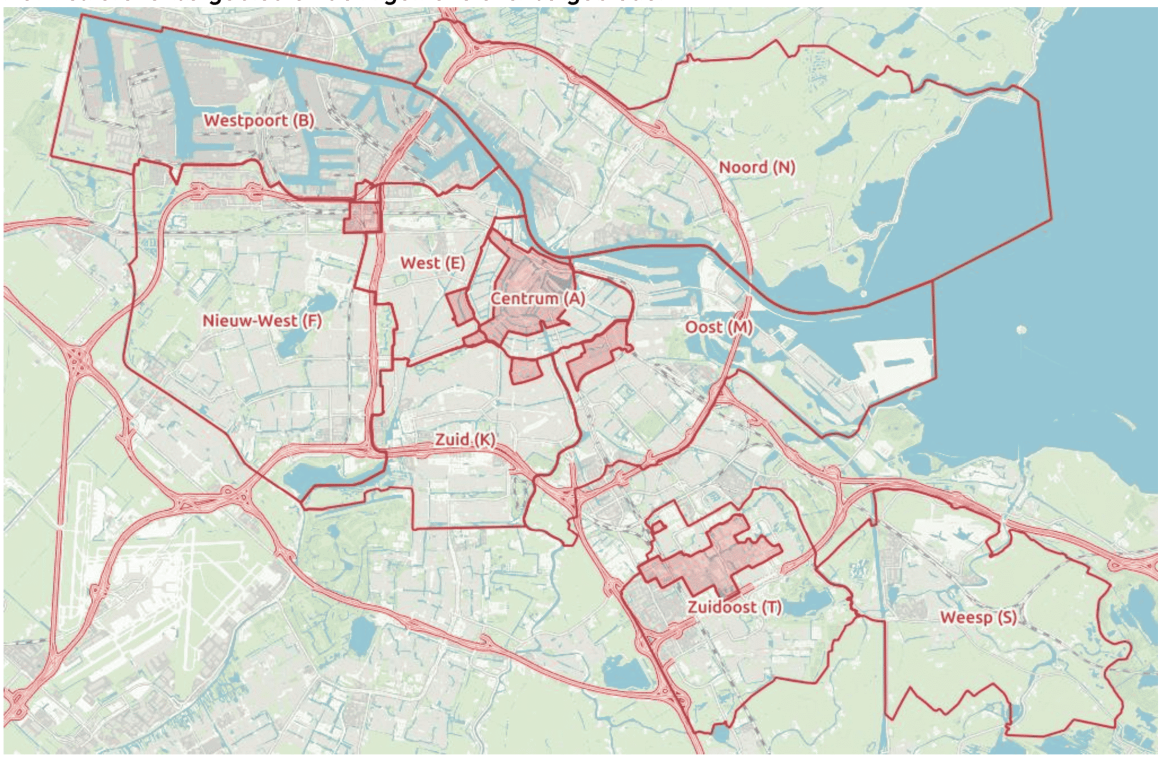
Vanwege de kleine aantallen, mede veroorzaakt door de korte onderzoeksperiode, zijn de bevindingen vooralsnog te weinig robuust om uitspraken te kunnen doen over de effecten van een verdere verlenging van de duur van de dealerverblijfsverboden naar 72 uur. Tegelijkertijd schetsen de politiecijfers geen beeld van grootschalige overtredingen van de verblijfsverboden; voor 5,9% van de gebiedsverboden werd een overtreding geregistreerd in de periode feb-april 2025.

Bijlage 1 Definities

In deze rapportage zijn de volgende definities gehanteerd:

- **Algemeen overlastgebied**. Omwille van de leesbaarheid wordt het Algemeen Overlastgebied Centrum in de cijfers over 2024 niet tot de algemene overlastgebieden gerekend. Met de algemene overlastgebieden worden uitsluitend de volgende delen van Amsterdam bedoeld:
  - Oosterpark en omgeving
  - Venserpolder
  - Zuidoost ((delen van) Ganzenhoef, Bijlmermuseum, Amsterdamse Poort, H-buurt en Amstel III/Bullewijk)
  - Da Costabuurt
  - Sarphatiparkbuurt
  - Van Galenbuurt
  - Teleport.

Het Dealeroverlastgebied en de Algemene overlastgebieden

- **Straatdealen**: hieronder vallen de volgende maatschappelijke klassen ./ incidentsoorten (MK's):
  - F40 bezit harddrugs (lijst I)
  - F42 Handel e.d. harddrugs (lijst I)
  - F43 Handel e.d. softdrugs (lijst II)
  - R1114 – straatdealen (nepdope).

- **Andere overlast of criminaliteit**. In deze rapportage wordt uitsluitend gekeken naar door de politie geregistreerde overlast en criminaliteit in de openbare ruimte. In overleg met de politie zijn de volgende MK's meegenomen in de evaluatie:

Straatdealen	Overlast	Criminaliteit, waaronder geweld
▪ F40 bezit harddrugs (lijst I) ▪ F42 Handel e.d. harddrugs (lijst I) ▪ F43 Handel e.d. softdrugs (lijst II) ▪ R1114 – straatdealen (nepdope).	▪ E11 vechtpartij (zonder vervolg) ▪ E16 ruzie/twist (zonder vervolg) ▪ E33 overlast door verward/overspannen persoon ▪ E35 melding overlast jeugd ▪ E41 overlast zwervers ▪ F0010 overtreding apv ▪ F010 openbare dronkenschap ▪ F10 overige delicten openbare orde ▪ M131 afsteken vuurwerk ▪ R1113 openlijk gebruik (apv asd) ▪ R1115 messenverbod (apv asd) ▪ R1116 hinderlijk drankgebruik (apv asd) ▪ R1117 slapen op of aan de weg (apv asd) ▪ R1118 hinderlijk gedrag in of bij gebouwen (apv asd) ▪ R1119 openbare fietsverkoop (apv asd) ▪ R1120 wildplassen (apv asd) ▪ R1121 samenscholing, ongeregeldheden en ordeverstoringen (apv asd) ▪ R1122 aanbieden diensten op of aan de weg (apv asd) ▪ R1124 alcoholverbod (apv asd) ▪ R1127 plakken en kladden (apv asd) ▪ R1133 bedelen (apv asd) ▪ E38 overlast i.v.m. alcohol/drugs ▪ B70 straatroof	▪ F70 Bezit vuurwapens ▪ F72 Bezit overige wapens ▪ B72 Overval in woning ▪ B73 Overval op overige objecten ▪ B74 Overval op geld- en waardetransport ▪ F551 Zware mishandeling ▪ F540 Doodslag/moord ▪ F530 Bedreiging ▪ F12 Openlijke geweldpleging tegen personen ▪ Brandstichting ▪ Eenvoudige mishandeling ▪ Diefstal uit/vanaf personenauto ▪ Diefstal uit/vanaf vaartuig ▪ Diefstal uit/vanaf andere vervoermiddelen ▪ Zakkenrollerij/tassenrollerij ▪ Winkeldiefstal ▪ Diefstal motor ▪ Diefstal fiets ▪ Diefstal bromfiets/snorfiets ▪ Chantage / afpersing ▪ Overige (eenvoudige) diefstal ▪ Diefstal met geweld uit/vanaf personenauto ▪ Diefstal met geweld uit/vanaf vaartuig ▪ Diefstal met geweld uit/ vanaf ander vervoermiddel ▪ Diefstal met geweld motor ▪ Diefstal met geweld fiets ▪ Diefstal met geweld bromfiets/snorfiets ▪ Vernieling van/ aan auto ▪ Vernieling van/aan openbaar vervoer/Abri ▪ Vernieling van/aan openbaar gebouw ▪ Vernieling overige objecten vandalisme / baldadigheid

Onderzoek en Statistiek

Postbus 658
1000 AR Amsterdam

onderzoek.amsterdam.nl